

ስሜት

በቅርቡ አዲሱ የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትር ዶክተር አቢይ አህመድ በሚሌንዮም አዳራሽ ተገኝተው ለተሰበሰበው የአዲስ አበባ ከተማ ነዋሪ በሰጡት የአርባ ደቂቃ ንግግር “አዲሱ ትውልድ” እያሉ የእርሳቸውንና ምናልባትም የእርሳቸውን ልጆች ትውልድን ሲገልጹ አንድ **ስሜት** በእኔ ውስጥ ቀሰቀሱ፤ ገና ለሀገሬ ብዙ አበርክቼ ሳለበቃ የዱሮው ትውልድ ውስጥ ተጨመርኩ ወይ? - የሚል ስሜት። የአሁኑ ትውልድስ እኔን እና መሰሎቼን እንዴት ነው የሚመለከቱን? - አይነት ስሜቶች ። ለዚህ መልስ ሳልሻ በአንድ ወቅት ከአባቴ፣ ከእናቴ፣ እና ከአክስቴ ጋር በሁለት ሠርጎች ላይ ተገኝቼ በነበርኩበት ጊዜ የተሰሙኝን ስሜቶች አስታውሱኝ። በእነዚያ የሠርግ ቀናት በነበሩት የተለያዩ ባህላዊ እና ዘመናዊ ዘፈኖች እንዲሁም ጭፈራዎች ዘመዶች ምን እንደተሰማቸው ጠይቄ ነበር። ጥያቄዎቼም በጊዜው ከነበረው ከእኔ ትውልድ ጋር የተያያዙ ነበሩ። ምን ያስቡ ይሆን? የሚል አይነት፤ የመጀመሪያው ሠርግ ብሔረ ፅጌ ምናፈሻ ውስጥ ነበር፤ እዚያ የሄድኩት ከአባቴ ጋር ነበር። ከታዳሚዎች ጋር ቆመን ጭፈራውን እንመለከታለን፤

“አብዬ፡” አልኩት አባታችንን በስሙ አንጠራውም፤

“አቤት” ይበል “ምነው?” አላስታውስም፤

ለመሆኑ ይህን ሁሉ ጭፈራ እና ዘፈን ስታይ እና ስትሰማ ምን ይሰማህል? አልኩት፤

“አይ ወጣት ብሆን ኖሮ አለ፤”

ቀጥሎ ምን ይል ይሆን? ወይም፤ ምን አስቦ ይሆን? ብዬ ስጠብቅ፤

“ገብቼ አስነካው ነበር! አለ፤”

“ምኑን?” አልኩ፤

“እስክስታውን፤ ያውም ያገሬን” አለ፤ እኛ ልጆቹ የተወለድነው እና ያደግነው አዲስ አበባ ሲሆን አባታችን የተወለደው ቡልጋ ነበር፤ ያደገው ቢሾፍቱ እና አዲስ አበባ ነው።

“ወይ ነዶ፤ ጊዜ፤” አለ በቁጭት፤

“ጊዜ የማይለውጠው ነገር የለም፤ ነገር ግን **ስሜት**ን አይለውጥም” አለኝ፤

ዝም ብዬ ማሰብ ጀመርኩ፤

እውነትም **ስሜት**፤

ስሜትን ጊዜ አይለውጠውም።

እስክታ አለመቻሌ እንጂ እኔንም ነሽጦኝ ነበር።

በሌላ ጊዜ ገነት ሆቴል ነበር ለሠርግ የሄድኩት፤ ከእናቴ እና በጣም ከምንወዳት አክስቴ ወይዘሮ ገነት ደነቀ ጋር። ገነት ሆቴል አዳራሽ ውስጥ ተቀምጦን ሁሉንም ነገር አደረግን፤ ጭፈራውን ተከታተልን፤ ዘፈኑንም አዳመጥን። የተለመደውን ጥያቄ አቀረብኩ ለሁለቱም ዘመዶች፤ ምን እንደመለሱ አሁን ባለስታውስም ከዚያ ቀጥሎ ያደራጉት ግን ምን ጊዜም ከሀሳቤ አልወጣም። ከገነት ሆቴል ከወጣን በኋላ አንድ ነገር አሰብኩ፤ ለምን ወደየቤታቸው በቀጥታ ከምመልሳቸው አንድ ሌላ ሆቴል ሄደን ትንሽ አንጨወትም፤ የሚል። ከእነርሱ ጋር በእንደዚህ አይነት የአጋጣሚ ቀን እና ቦታ ተገናኝቶ ማዉራት፤ መጨወት ብርቅ ነገር ነው፤ መሆንም አለበት ምክንያቱም ብዙ ወጣቶች አብዛኛውን

ጊዜያቸውን ከእኩያዎቻቸው ጋር እንጂ በዚያን ወቅት ከታላላቆቻቸው ጋር አያሳልፉም ነበር። ምናልባት ባህሉም፣ አስተዳደራቸውንም ስለማይፈቅድ ይሆናል። በአሁኑ ጊዜ፣ በተለይም እንደ አዲስ አበባ በመሰሉ ከተሞች ውስጥ ለሚኖሩ ቤተሰቦች ትንሽ የተለወጠ ይመስለኛል። የልጆች በተለይም የወጣቶች አስተዳደግ ከእኛ ትውልድ የተሻለ ሳይሆን አይቀርም።

የመኪናዬን አቅጣጫ ቀይሬ ወደ ዋቢ ሸበሌ ሆቴል አመራን፤ ለዘመዶቼ ሳልነግር። ግቢው ውስጥ ገብተን እዚህ ትንሽ እንቆያለን እና ከመኪናው እንውረድ ብዬ አስቀድሜ ወጣሁ፤ እናቴም አክስቴም ግር ብሏቸዋል። ይህ ልጅ የት ነው የሚወስደን? ምን ውስጥ ነው የሚያስገባን? ሳይሉ አይቀሩም። ስለ ሆቴሉ ትንሽ ገለጻ ካደረጉ በኋላ ትንሽ ተረጋጉ፤ አክስቴም ቅባሙ ስትል ሰማሁ፤ የአፄ ኃይለ ሥላሴን ልጅ የልዑል መኮንን ስም ከጠራሁ በኋላ መሆኑ ነው። አክስቴ ለመልክ መልካም ወንድ የምትጠቀመው ቃል ነበር።

ሠርጉ በታ እናቴ እና አክስቴ ምን መጠጥ እንደጠጡ አላስታውስም፤ ዋቢ ሸበሌ ሆቴል ግን ቢራ፣ ለስላሳ፣ ወይም ወይን ብዬ ስጠይቃቸው ቢራን መረጡ። ሜታ ቢራዎቻችንን እየተጎነጩን ጨዋታ ቀጠልን። ቢራ ድገሙ አልኩ፤ ቢራዎች ተደገሙ። እናቴ “እራሴ ላይ ወጣ በቃኝ አንተ ጨርሰው” አለች። አክስቴ እሺ አለች ደገምን። ጨዋታው ደራ። አክስቴ የቤት አረቄ ስለምታወጣ ልምዱ ያላት መሰለኝ። እናቴ የመጠጥ አፍቃሪ አልነበረችም፤ ምናልባት ከጠላ እና ከጠጅ ውጭ ሌላ አዘውትራ የምትቀምሰው መጠጥ የነበረ አይመስለኝም። ጨዋታው እየቀጠለ ሲሄድ ሳቅ አስከተለ። እኔም የእነሱ ደስታ አስደሰተኝ። በዚህን ጊዜ ነበር ወደ ሁለቱም ጠጋ ብዬ፤

ለመሆኑ ሠርጉ እንዴት ነበር? ያልኩት፤

ሁለቱም “በጣም የተዋጣለት፤ ጥሩ ሠርግ፤” አሉ

የተዋጣለት የምትሉት ምኑን ነው? አልኩ፤

“ሁለመናው” አሉ፤ “ምግቡ፣ መጠጡ፣ ሁሉ ጥሩ ነበር” አሉ፤

ጭፈራውስ? አልኩ

“ጭፈራውማ፣ የዘመኑን የያዘ ይመስላል” አሉ፤

የ“ዘመኑ?” አልኩ

“አዎ የእናንተን ጊዜ ማለታችን ነዋ፤” አሉ በተቀራረበ ስሜት፤

“የእናንተን ሠርግ አታስታውስም” አለች እናቴ፤

አዎ አስታውሳለሁ እንጂ አልኩ በአፅንዖት፤

“ለእናንተ ሠርግ እኮ የሀገር ፍቅር የባህል ክፍሉ ነው የመጣው” አለች እናቴ፤

“እድሜ ለጓደኞችህ” አለች፤

አዎ እድሜ ለእነሱ፣ አመስግኖችኳለሁ አልኩ፤

“እነሱ እኮ አውቀውበታል” አለች አክስቴ፤

ምኑን? አልኳት

“ተጨውቶ ሰው ማጨውቱን” አለች፤

“በተለይ ያ ቅባሙ” አላች፤

ማንን አስባ እንደነበር አላውቅም፤ አላስታውስም፤

እንድንም አልኳቸው፤ ቢራውን ማለቴ ነበር፤

“አይ በቃን” አሉ ሁለቱም፤

አክስቴ በተፈጥሮ ዝምተኛ ነበረች፤ በዚያን ቀን ግን ተጨዋች ሆና ዋለች። ብዙ ለማወቅ ስል ጥያቄዎችን ደረደርኩ፤

ለመሆኑ በእናንተ ጊዜ ሠርግ እንዴት ነበር? አልኩ፤

የእኛማ “ዕድሜ ለጣልያን” አላች እናቴ በቁጭት፤ “የወጣትነት ዕድሜአችንን እንዳናጣጥመው አደረገን ጣልያን”፤

ጣልያን ኢትዮጵያን ሲወር እናቴ የአስራ ሶስት አመት አክስቴ ደግሞ የአስራ አንድ ዓመት ልጆች ነበሩ። እናቴ ከአባቴ ጋር ትዳር ጀምራ ነበር። አባቷ ከትውልድ ሥፍራዋ ከእንሳሮ ወረዳ ካቢ ቀበሌ አምጥተዋት ነበር ለአባቴ የተዳረችው፤ አክስቴም ከጊዜ በኋላ ነበር ወደ አዲስ አበባ የመጣችው።

ጣልያን እንዴት አድርጎ ነው የእናንተን ጊዜ ሠርግ ያበላሸው? አልኳቸው።

“ጣልያንማ ገና የመግባቱ ወሬ ሲሰማ ጀምሮ ነበር ሕዝቡ የተረበሸው” አላች እናቴ “በዚያን ጊዜ ለሚ ማርያም ነበርኩ፤ አስካለ ማርያም የተባልኩት ክርስትና እዚያ ስለተነሳሁ ነው። አክስትህም እዚያው ነበረች። ጊዜው ክፉ ነው በሚል ስሜት እኔ በትዳር ተሰጠሁ እንጂ በሠርግ አልተዳርኩም፤ አያትህ ናቸው አምጥተው ለአባትህ የሰጡኝ አላች።”

“ምን ማለት ነው ሰጡኝ ማለት?” ብዬ ጠየቅኳት፤

“ነገርኩህ እኮ ሠርግ የለም፤ አዲስ አበባ ዘመዶች ጋ ትሄጃለሽ ብሎ ነው ወደዚህ ያመጣኝ፤ በአስራ ሶስት አመት መሆኑ ነው። ከዚያም ትንሽ ቆይቶ ትዳር ፈላጊ አባትህን አገናኙን እና በትዳር መኖር ጀመርን። ሠርግ የለም፤ ጭፈራ የለም።

“ወዲያው ጣልያን ወረረን፤ አባትኝ ማይጨው ዘመቱ፤ እኔም ወደትውልድ ሠፈሬ ወደ ለሚ ሄድኩ። አባትኝም ጦርነቱ አይሎ የሀገር ሠራዊት ሲበተን ከማይጨው ወደ ሱዳን እንደዘመቱ ሰማሁ። ጣልያን አሰደዳቸው፤ ሕዝቡም በሀገሩ ተሰደደ፤” አላች።

“በሀገሩ ተሰደደ፤ ምን ማለት ነው?” አልኩ፤

“ሳንወድ ቀያችንን ለወጥና፤” አላች። ትዳሬ በአጭር ቀረ ማለቷ እንደሆነ ተሰማኝ። አዘንኩ፤ ወደዚህች አለም አልመጣም ነበር ብዬ አሰብኩ። በዚያን ጊዜ ታላላቅ ወንድሞቼ ገና አልተወለዱም።

ከዚያስ? አልኩ፤

“ከዚያም አልተወን፤ ለሚ ድረስ መጣ ጣልያን”፤ አላች

“ለሚ ምን ሊያደርግ?” አልኩ

“ዘመዶችኝ ሁሉ ሸፍተው ነዋ፤” አላች

ጨዋታውን ወደድኩት፤ ቢራውን ሳይጠይቁ አስጨመርኩ። እናቴም ቀስ እያለች ሁለተኛውን ይሁን ሶስተኛዋን ሜታ ቢራ መጎንጨት ቀጠለች።

“እኛም ብንሆን አልሆነልንም፤” አለች በስሜት ተመስጣ፤

“እንዴት?” አልኩ፤

“እንደምታውቀው የባላገር ቤት የሣር ቤት ነው፤ ጣልያን እና ባንዳዎቹ ለሚ ያሉትን ሣር ቤቶች ሁሉ ሲያቃጥሉ ጀመሩ ወንዝ፣ ሸለቆ ውስጥ መኖር ጀመርን፤ እስከ ደብረ ሊባኖስም ዘልቀን ነበር” አለች፤ “የረሀቡ የዝናቡ እና የብርዱ ነገር አይነሳ፤ ያንን ጊዜ እንዲያው ማስታወስ አልፈልግም፤” ስትለኝ እሺ ብዬ እስከ ከነገርሺኝ ውስጥ ስለ አንዱ ብቻ ልጠይቅሽ አልኳት፤ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ዩኒቨርሲቲ ተማሪ ሳለሁ በምግባሩ ያልተወደደን እና የተጠላን ተማሪ የተማሪው ማህበር አባላት የሚጠቀሙበት ቃል ተናግራ ስለነበር የማወቅ ጉጉት አደረብኝ። እሺ ስትል፤

“ለመሆኑ ባንዳዎቹ ያልሻቸው እነማን ናቸው፤ ከየት መጡ? አልኳት፤

“እነሱማ የኛው ሰዎች ናቸው፤ ግማሹ ፀጉረ ልውጥ ነው፤ ግማሹ ከዚያው ከአካባቢው ነው፤ ኋላ እንደሰማሁት” አለች።

ጨዋታውን አቀዘቀዝኩትና ከእርሷ ሕይወት ይልቅ ወደ ሌሎች ዘመዶቿ ህይወት ገባሁ፤ ጥያቄ ጀመርኩ፤

“አባባ አይታገድስ የት ነበሩ አልኩ፤?” የእናቴ አባት መሆናቸው ነው፤ ገበሬ ነበሩ።

“እርሱማ እኛን ለዘመዶቹ ከሰጠ በኋላ ወደ አዲስ አበባ መመላለስ ጀምሮ ነበር፤” አለች፤

“ጊዜው ጥሩ አልነበረም፤ እንዴት ሊመላለሱ ቻሉ?” አልኳት፤

“ሥራው፤” አለች፤

“እንዴት ሥራው፤ አልገባኝም፤? አልኩ፤

“እህል አምራች እና ነጋዴ አልነበር፤ ያ ነዋ” አለች፤ ልትነግረኝ ያልፈለገችው ወይም ማወቅ አይጠቅመውም ብላ ያሰበችው ሁኔታ እንዳለ ስለተረዳሁ አይ ትንሽ ለማወቅ ፈልጌ እኮ ነው፤ አባዬ አልኳት፤ ጥያቄዎቼን አስተካክልኩ፤

“አይከብድም ነበር ለእርሳቸው?” አልኩ፤

“ቢከብድስ ምን ይደረጋል፤ ኋላ እንደሰማሁት እህል ብቻ አልነበረም ከለሚ ወደ አዲስ አበባ የሚያስተላልፈው፤” አለች።

“የሚያስተላልፈው?” አልኩ በአንክሮ፤

“አዎ ተቀባዮች ነበሩት አለች፤ አንድ አንዴም ዘልቆ አዲስ አበባ ድረስ ይሄድ ነበር” አለች።

ዝግ ስትልብኝ ደግሜ ጠየቅኳት።

“አዎ በጤፍ ውስጥ ጥይቶችን ነበር የሚያመላልሰው፤” አለች።

“የምን ጥይት?” አልኩ፤

“የጠመንጃ ጥይት፤ ለአርበኞች የሚደርስ” አለች።

ለአያቴ ለአቶ አይታገድ ሰጠኝ ጥልቅ ስሜት በልቤ ማሳደር ጀመርኩ፤ በቅጡ ሳላውቃቸው ከዓመታት በፊት ነበር ያረፉት፤ ቆጮኝ፤ ምነው ቀድሞ አውቄ ቢሆን ኖሮ። ሆኖም ስለእርሳቸው እና ስለዘመዶቻቸው፤ በለሚ ማርያም አካባቢ ስለነበሩ አርበኞች እና ትግላቸው የታሪክ መጽሀፎችን ማንበብ ጀመርኩ።

ስሜት ደግ ነው፤ **ስሜት** ክፉ ነው፤

እንዳውቅ ገፋፋኝ፣በወቅቱ ያልነበረን፣ ያልተሳተፈን ሰው ተፈታተነ፤

“የኢትዮጵያ አንድነት እና ኢጣልያ” የሚለውን የዶክተር ተወልደ ተኩእን መጽሀፍ ስገልፅ እናቴ የነገረችኝን የዘመዶቻችን ስሞችን እዚያ አገኘሁ፤ በአሮጌ ጠብ መንጃዎች ከጣልያን ጋር ሲታገሉ የወደቁ። ከዚያ ዕልቂት በኋላ ደግሞ ደርግ የፈጃቸውን ውድ ኢትዮጵያውያን አርበኞች ዘመዶቹን ስሞች።

ጣልያንን በልዩ ሁኔታ ማየት ጀመርኩ፤ በተለይም እዚያው አገራቸው ሮማ ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ በሄድኩበት ወቅት በአውቶቡስ ስጓዝ **ለምን? እንዴት** ከዚህ ከፋቅ ሀገር ተነስቶ የሰው ልጅ ሌላውን አጥፍቶ እርሱ ተደላድሎ ሊኖር ይስባል?

ስሜትን ጊዜ አይለውጠውም አለ አባቴ። ሀሳብ ክፉ፤ ማሰብ ደጉ።

መስፍን ታደሰ (5/22/2018)